

Številka: 00104-297/2019/5

Datum: 10. 10. 2019

Odgovor na poslansko vprašanje mag. Branka Grimsa v zvezi z nujno ponovno vključitvijo rubrik o narodnosti in veroizpovedi v prihodnji popis prebivalstva

Mag. Branko Grims, poslanec Državnega zbora Republike Slovenije, je na Vlado Republike Slovenije naslovil naslednje poslansko vprašanje: Ali bosta v naslednji popis prebivalstva ponovno vključeni rubriki o narodni pripadnosti in veroizpovedi, vsaj kot neobvezni rubriki, na katere je odgovor prostovoljen? Vlada Republike Slovenije podaja naslednji odgovor na zastavljeno vprašanje.

Zbiranje podatkov o narodnosti (narodni pripadnosti) v Sloveniji je bila tradicionalna vsebina vseh terenskih popisov prebivalstva po II. svetovni vojni do vključno zadnjega v letu 2002. Vprašanje se metodološko ni spreminjalo, spreminjal pa se je način zbiranja, uporabljeno izrazoslovje, narodnostne opredelitve oz. možni odgovori (klasifikacije).

Zbiranje podatkov o veroizpovedi v Sloveniji je bila vsebina zadnjih dveh klasičnih terenskih popisov prebivalstva (1991 in 2002). Pred tem so se podatki o veroizpovedi zbirali samo še v popisu leta 1953 (ne pa tudi v popisih 1961, 1971 in 1981)¹.

41. člen Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121, 140, 143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90, 97, 99 in 75/16 – UZ70a) določa, da se nihče ni dolžan opredeliti glede svojega verskega ali drugega prepričanja (torej tudi glede narodne/etnične pripadnosti). V skladu s tem je bil izpeljan tudi popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v Republiki Sloveniji leta 2002 (v nadaljevanju: Popis 2002). Za zbiranje podatkov o narodni/etnični pripadnosti in o veroizpovedi v Popisu 2002 so veljala posebna pravila:

- odgovor na vprašanje o narodni/etnični pripadnosti in o veroizpovedi v skladu z 10. členom Zakona o popisu prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v Republiki Sloveniji leta 2002 (Uradni list RS, št. 66/00, 26/01 in 22/02 - odl US; v nadaljevanju: ZPPG01) ni bil obvezen (prostovoljnost odgovora), popisni vprašalnik je o tem vseboval tudi pravni pouk;
- v 10. členu ZPPG01 je bilo določeno, da se mora vsaka oseba, stara 14 let ali več, opredeliti sama (za mlajše od 14 let so odgovarjali starši oziroma skrbniki);
- odgovor na vprašanje o narodni/etnični pripadnosti in o veroizpovedi je moral biti vpisan oziroma označen natančno tako, kakor ga je povedala popisovana oseba;

¹ Bolj podrobne informacije so na voljo na spletni strani popisa prebivalstva iz leta 2002: http://www.stat.si/popis2002/si/definicije_in_pojasnila_1.html v poglavju Narodna pripadnost in veroizpoved.

- omogočena je bila možnost opredelitve narodne/etnične pripadnosti oz. veroizpovedi brez prisotnosti popisovalca ali drugih oseb v gospodinjstvu s posebnim vprašalnikom (varovanje zasebnosti).

Za opredelitev o veroizpovedi je bil pomemben le odnos do vere, in ne, ali je oseba uradno registrirana kot pripadnik verske skupnosti, prav tako ni bilo pomembno njeno versko prepričanje, obiskovanje verskih obredov ali veroizpoved, v kateri je posameznik odraščal.

V Popisu 2002 je bila skupna stopnja neodgovora na vprašanje o narodni/etnični pripadnosti 8,9 % oz. za vsakega enajstega prebivalca podatek o narodni/etnični pripadnosti ni bil zbran. Še večji neodgovor je bil na vprašanje o veroizpovedi, ko je skupna stopnja neodgovora znašala 22,8 % oz. skoraj za vsakega četrtega prebivalca podatek o veroizpovedi ni bil zbran. Glede na vse manjšo pripravljenost oseb in gospodinjstev za sodelovanje v anketah je pričakovati, da bi bila stopnja neodgovora ob ponovnem prostovoljnem zbiranju omenjenih podatkov še bistveno višja.

Mednarodna priporočila za popise prebivalstva² določajo, da se podatki o narodni/etnični pripadnosti oz. veroizpovedi lahko zbirajo, vendar je zbiranje prepuščeno vsaki državi posebej. Vse vsebine v poglavju XII (Ethno-cultural characteristics) navedenih priporočil sodijo med tako imenovane neobvezne oz. neključne vsebine.

V letu 2011 je bil v skladu z Uredbo (ES) št. 763/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. julija 2008 o popisih prebivalstva in stanovanj (v nadaljevanju: Uredba 763/2008) ter na podlagi Letnega programa statističnih raziskovanj za 2011 (Uradni list RS, št. 93/10 in 71/11) v Sloveniji izveden prvi registrski popis prebivalstva, kar je pomenilo, da je bil popis izveden zgolj na podlagi registrskih podatkov iz administrativnih virov in ne več s pomočjo vprašalnikov na terenu. Uredba 763/2008 je določila samo obvezne vsebine, ki jih je moral zajeti popis prebivalstva in stanovanj, med katerimi pa ni bilo narodne/etnične pripadnosti in veroizpovedi. V skladu z navedenim se ti podatki niso zbirali, ker niso na voljo v nobenem od uporabljenih administrativnih virov v Sloveniji. So pa bili v letu 2011 prvič pripravljeni in objavljeni podatki o državi rojstva staršev.

Slovenija z izvedbo registrskega popisa sodi med najbolj statistično razvite države, saj tak popis lahko izvajajo le redke države v svetu. Število držav, ki izvajajo registrski popis, se povečuje. V popisih okrog leta 2000 so ga izvedle le Danska, Finska in Nizozemska, okrog leta 2010 pa poleg Slovenije še Avstrija, Belgija, Norveška, Švedska in Islandija. V letu 2020 nameravajo popolni registrski popis izvesti še Estonija, Latvija, Litva, Španija in Turčija³.

Tudi naslednji popis v letu 2021 bo v Sloveniji izveden registrsko. To pomeni, da podatki o narodni/etnični pripadnosti in veroizpovedi ne bodo na voljo, saj podatkovnih virov zanje ni v nobeni administrativni evidenci.

² [Conference of European Statisticians Recommendations for the 2020 Censuses of Population and Housing](#), točke 700–712 oz. 713–722

³ [From the 2010 to the 2020 census round in the UNECE region – Plans by countries on census methodology and technology, UNECE Group of Experts on Population and Housing Censuses, Ženeva 2015](#)